

Lovforslag nr. L 46. Fremsat den 1. november 1984 af Ingerlise Koefoed (SF), Birthe Hansen (SF), Ole Henriksen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om film

I lov nr. 306 af 9. juni 1982 om film, som ændret ved lov nr. 243 af 8. juni 1983, foretages følgende ændring:

I § 10 indsættes efter stk. 5 som nyt stykke:

»Stk. 6. Statens filmcentral forestår i en treårig periode begyndende 1. januar 1985 en forsøgsvirksomhed med produktion og distribution af video. Filmcentralens bestyrelse tager inden for samme tidsramme initiativ til en rapportering om forsøgsvirksomheden og en egentlig forskning på videoområdet.«

Bemærkninger til lovforslaget

I folketingsåret 1982-83 fremsatte socialistisk folkeparti forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en videofond, jfr. Folketingstidende 1982-83, forhandlingerne sp. 5362 og 7508, tillæg A sp. 2897, samt tillæg B sp. 2829. I folketingsåret 1983-84, 2. samling, genfremsatte socialistisk folkeparti forslaget i en let ændret skikkelse i form af et forslag til folketingsbeslutning om en udvidet produktion og distribution af video og støtte til nye forskningsinitiativer på området, jfr. Folketingstidende 1983-84, 2. samling, forhandlingerne sp. 3011 og 4304 samt tillæg A sp. 3473.

Forslagene blev i begge tilfælde positivt modtaget af socialdemokratiet, det radikale venstre og venstresocialisterne, men forslagsstillerne blev opfordret til at undersøge mulighederne for at udforme forslaget som et ændringsforslag til lov om film. Beslutningsforslaget om en udvidet produktion og distribution af video og støtte til nye forskningsinitiativer på området var udformet på en sådan måde, at det stillede kulturministeren og regeringen frit med hensyn til den rent formelle udformning af lovforslaget. Det her foreliggende forslag til lov om ændring af lov om film er mindre tålmodigt og er udtryk for, at forslagsstillerne er af den opfattelse, at det haster med et lovinitiativ på området.

Mediekommisionens arbejde

I 1982 udsendte regeringens mediekommision sin betænkning nr. 2, betænkning om video, betænkning nr. 954/1982, udarbejdet af en arbejdsgruppe under udvalget vedrørende andre medier, som er et af mediekommisionens 3 faste sektorudvalg.

Betænkningen understreger vigtigheden af en ikke-kommerciel offentlig indsats på området. Betænkningen - og forslagsstillerne - er af den opfattelse, at en original dansk videoproduktion samt tilgængeligheden i det hele taget for et bredt publikum af danskproduceret video vil være et godt bolværk mod spredning af såkaldt voldsvideo samt mod en række kommercielle produkter uden synderlig kunstnerisk værdi.

Betænkningen - og forslagsstillerne - er af den opfattelse, at egentlige lovgivningsinitiativer på området ikke bør afvente fremlæggelsen af og debatten omkring mediekommisionens endelige betænkning og forslag.

Betænkningen foreslår etableret en videofond, som over en treårig periode og med en årlig rammebevilling på 15 mill. kr. skal forestå forsøg med produktion og distribution af video. Betænkningen drøfter en række alternative distributionskanaler, herunder bibliotekerne, og giver statens filmcentral en central placering i dette forsøgsarbejde samt i den fremtidige videodistribution i det hele taget.

Nærværende lovforslag er et forsøg på at omsætte betænkningens forslag til lovtekst under hensyntagen til folketingets tidligere behandling af ovennævnte beslutningsforslag, hvoraf det fremgik, at det var opfattelsen hos et flertal af folketingets medlemmer, at der er behov for et initiativ på området, men næppe for en ny institution på filmområdet til at forestå en sådan fond.

Forslagsstillerne har fastholdt grundsubstansen i forslaget, men placeret den praktiske omsætning af videofondtankerne hos den af de eksisterende offentlige filminstitutioner, som har størst erfaring på området.

Situationen på området

Kulturministeriet har til brug for en nordisk videokonference i april 1984 udarbejdet en redegørelse med titlen »Video i Danmark«. Det hedder heri bl.a.:

»Antallet af videobåndoptagere i Danmark skønnes ved udgangen af 1983 at være ca. 225.000 svarende til en husstandsdekning på ca. 9,9 pct.

Ved udgangen af 1983 var ca. 2.300 titler i distribution ved udlejning i specialforretninger og supermarkeder. Udbuddet består overvejende af spillefilm fra de sidste 25-30 års biografrepertoire samt billige importerede engelsksprogede actionfilm. Årsomsætningen i 1983 skønnes at være ca. 200 mill. kr.

I juni 1982 blev der indført en afgift på 30 kr. pr. kassette (såvel indspillede som uindspillede

F.t.l. vedr. film

bånd) samt en afgift på 1.500 kr. pr. videooptager/gengiver. Apparatafgiften indbragte i 1982 88 mill. kr., båndafgiften 15,5 mill. kr. Begge afgifter er af rent fiskal karakter.«

Videobåndoptagerne i hjemmet bruges fortrinsvis til forskudt TV-kigning og afspilning af forudindspillede videogrammer, som lejes eller købes hos videodistributørerne. Markedet domineres – som nævnt ovenfor – af spillefilm, hvoraf hovedparten er indspillet i udlandet. På det legale marked findes også i videogramrepertoiret en del såkaldt blød porno samt en lang række skræk- og voldsfilm, hvoraf de fleste tidligere har været vist som spillefilm i biografene. De virkelig hårde porno- og voldsfilm distribueres som oftest gennem det illegale videomarked, dvs. som piratkopier, som unddrager sig alle former for afgift.

Videogrammer anvendes også i undervisningen, og man må påregne en betydelig stigning i anvendelsen af video på folkeskolé- og gymnasieniveauerne, efter at der pr. 1. august er indgået en aftale mellem »brugerne« (Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen, Københavns og Frederiksberg kommuner, undervisningsministeriet) og rettighedshaverne (Copy-Dan) om optagelse, benyttelse samt opbevaring af radio- og TV-programmer fra Danmarks Radio. I en forsøgsperiode på 2 år kan disse undervisningsinstitutioner samt materialecentraler tappe og forevise samtlige programmer fra Danmarks Radio (biografspillefilm undtaget) mod en mindre afgift til Copy-Dan – mere eller mindre efter de retningslinjer, som er gældende på fotokopiområdet.

Dertil kommer, at Danmarks Rado til resten af institutions- og hjemmemarkedet påregner i 1985 at kunne etablere en forsøgsordning med salg, deponering og udlejning af tidligere udsendte danske TV-programmer. Distributionen til institutionsmarkedet søges etableret gennem statens filmcentral, mens man påtænker at nå hjemmemarkedet gennem en abonnements- eller klubordning.

Enkelte forsøg søges endelig etableret inden for bibliotekssektoren i et samarbejde mellem Danmarks Radio, statens filmcentral og bibliotekstilsynet.

Det bør dog pointeres, at alle disse forsøg foreløbig kun er på planlægningsstadiet og med enkelte undtagelser (Copy-Dan-aftalen samt Danmarks Radios forsøgsdistribution til hjemmemarkedet) for øjeblikket står uden noget egentligt finansieringsgrundlag.

I en kortfattet oversigt over situationen på området bør det endelig nævnes, at video også i høj grad finder anvendelse i forbindelse med »TV for

søfarende« (en Copy-Dan-sektor) samt til speciel brug for enkelte handicapgrupper, især hørehæmmede (»døvefilm«).

På statsligt og kommunalt plan er etableret enkelte videoværksteder, hvor mennesker uden særlige forkundskaber på området kan arbejde med fremstilling af videogrammer. Videoarbejdet på lokal-TV-stationerne har i mange tilfælde en tilsvarende værkstedskarakter.

Det skal nævnes, at den danske filmlov ligestiller film og video.

Et offentligt støttet alternativ

I det store og hele må det fastslås, at størstedelen af videoudviklingen herhjemme er sket på et rent kommercielt grundlag, og at der fra offentlighedens side ikke er gjort noget afgørende for at sætte spørgsmålet om især hjemmevideo ind i en kulturpolitisk sammenhæng – bortset fra udarbejdelsen af videobetænkningen samt en række indtil nu resultatløse meningsudvekslinger i pressen og folketingsalen omkring begrebet videovold.

Det forekommer imidlertid forslagsstillerne både logisk og påtrængende, at der på dette som på de øvrige kulturpolitiske områder skabes et offentligt støttet alternativ til det kommercielt styrede kulturindustrielle tilbud. For at sikre alsidighed og kvalitet i udbuddet og det nødvendige modspil til den udenlandske dominans på området anføres det af mediekommissionen i dens særlige videobetænkning, at den foreslåede videofond skal have følgende opgaver:

»Støtte til ikke-kommerciel distribution af DR-programmer, herunder rettighedserhvervelse.

Støtte til ikke-kommerciel distribution af danske spillefilm på video.

Støtte til en udvidet videodistribution af kortfilm.

Støtte til produktion og distribution af nye videoprogramtyper (f.eks. teaterforestillinger).

Støtte til produktion og distribution af lokale videoproduktioner.

Støtte til forsøgsaktiviteter på biblioteker o.lign.«

Betænkningen indeholder i øvrigt en række betragtninger bl.a. om behovet for forskning, værksteder af forskellig art m.m. Det bør nævnes, at betænkningen også beskæftiger sig med, hvordan man kan beskytte børn mod den omtalte videovold.

Forslagsstillerne støtter betænkningens forslag og har i øvrigt den grundopfattelse,

- at* offentligt støttede danske filmproduktioner bør være tilgængelige på videomarkedet, både i forbindelse med køb, leje og lån;
- at* videoens muligheder som lokalt medium (lokal-TV) og som medium for grupper med fælles interesser (eksempelvis gennem videoværksteder) søges udnyttet mest muligt;
- at* der bør gøres en indsats for en kvalitetsmæssig forbedring af hjemmevideomarkedet gennem støtte også til indførsel og versionering af udenlandske kvalitetsfilm, herunder også kort- og dokumentarfilm;
- at* indsatsen på alle områder i særlig grad rettes mod børn og unge både som publikum og som potentielle producenter.

Statens filmcentral

Statens filmcentral er formentlig den danske filminstitution, som vil være bedst egnet til at forestå de ovenfor anførte opgaver.

Statens filmcentral har traditionelt beskæftiget sig med beslægtede opgaver i kunstens og folkeoplysningens tjeneste, og dens bestyrelse er i lige grad sammensat af repræsentanter for skabere og brugere på området. Også filmcentralens repræsentantskab rummer repræsentanter for disse interesser samt for beslægtede offentlige institutioner: Danmarks Radio, det danske filminstitut, under-

visningsministeriet (landscentralen for undervisningsmidler), ligesom filmarbejdere, instruktører og producenter har sæde i repræsentantskabet.

Filmcentralen har traditionelt kontakt til de kredse, der tænkes på i forbindelse med de opgaver, som opregnes ovenfor – ikke kun til undervisningsinstitutioner, men også til biblioteker, oplysningsforbund og det folkelige foreningsliv.

Opgaverne foreslås altså løst af statens filmcentral, som opfordres til at indgå samarbejde med beslægtede producerende og/eller distribuerende institutioner (Danmarks Radio, det danske filminstitut), private producenter, børnefilmrådet, bibliotekstilsynet og andre relevante samarbejdspartnere.

Nye distributionsveje må afprøves, videoteker, postordrevideo m.m., ligesom det må undersøges, om det allerede eksisterende private videodistributionsmarked (kiosker, supermarkeder, tankstationer) kan benyttes i forbindelse med distribution af kvalitetsvideogrammer.

Den danske forskning på området bør udbygges, blandt andet for at belyse børns og voksnes videoforbrug og den indflydelse, som skrækfilm, voldsfilm o.lign. har på børns bevidsthed og deres opfattelse af den voksne verden. I forsøgsperioden vil man have muligheder for at skabe grundlag for endelige aftaler om ophavsret m.m.

Til rådighed for forsøget foreslås 15 mill. kr. om året i finansårene 1985–87.